

Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger 2018-2027

Oslo
kommune
Desember
2018

Innholdsfortegnelse

MÅL OG RETNINGSLINJER FOR FORVALTNING OG DRIFT AV OSLO KOMMUNES

SKOGER 2018-2027	3
1 Innledning.....	3
1. 1 Målsettings- og flerbruksutvalgets styringsgruppe og arbeidsgrupper	4
2 Oslo kommunes skoger	5
2.1 Historikk - De første skogkjøp	5
2.2 Nøkkeltall	5
2.2.1 Vernet areal	6
2.2.2 Uproduktivt skogareal	7
3 Grunnlaget for virksomheten.....	7
3.1 Lovverk og styrende dokumenter	7
3.2 Skogen - grunnlaget for flerbruken	9
3.3 Forventninger og krav til skogturen	9
3.4 Osloborgernes bruk av Marka	10
4. Mål for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger	11
5 Retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger	12
5.1 Naturvern.....	12
5.2 Vann, vassdrag og fiske.....	12
5.3 Dyreliv, bestandsregulering og jakt.....	13
5.4 Friluftsliv og idrett.....	13
5.5 Skogbehandling og skogsdrift	14
5.5.1 Landskapsøkologisk plan.....	14
5.5.2 Skogskjøtsel, naturmangfold og landskapsbilde.....	15
5.5.3 Foryngelseshogst og tynning	15
5.5.4 Skogkultur.....	16
5.5.5 Skogsdrift og terrengtransport	16
5.5.6 Skogsbilveier og driftsveier	17
5.5.7 Hogstkvantum.....	17
5.6 Jordbruk.....	17
5.7 Kulturlandskap og kulturminner	18
5.8 Plantevernmidler	18
5.9 Anlegg, vedlikehold og drift.....	18
5.9.1 Skogsbilveier og traktorveier.....	18
5.9.2 Stier	19

5.9.3 Skiløyper, skileik og lysløyper	19
5.9.4 Skianlegg	19
5.9.5 Gang- og sykkelveier	19
5.9.6 Sportsstuer, varmestuer og kiosker	19
5.9.7 Gårder, plasser, boliger og skogshusvær	19
5.9.8 Kommunale hytter	20
5.9.9 Utfartsparkeringsplasser, offentlig kommunikasjonsstilbud.....	20
5.9.10 Badeplasser	20
5.9.11 Kraftlinjer.....	20
5.9.12 Rasteplasser, teltplasser og permanente ildsteder	20
5.9.13 Voller/løkker.....	20
5.9.14 Toaletter	20
5.10 Ferdsel, arrangement og brukerinteresser.....	21
5.10.1 Ferdsel.....	21
5.10.2 Arrangement.....	21
5.10.3 Motorferdsel i utmark og vassdrag	21
5.10.4 Motorisert ferdsel på Oslo kommunes skogsbilveier.....	21
5.10.5 Camping, telting, bålbrekking.....	22
5.10.6 Forsvaret, nettselskaper, teleselskaper m.fl	22
5.11 Informasjon, reklame og salg	22
5.11.1 Informasjon	22
5.11.2 Skilting.....	23
5.11.3 Reklame	23
5.11.4 Organisasjonsaktivitet.....	23
5.11.5 Midlertidig salg	23
5.12 Undervisning og forskning.....	23
5.13 Samarbeid med frivillige organisasjoner.....	24
6. Flerbruksplan.....	24
Vedlegg	24

MÅL OG RETNINGSLINJER FOR FORVALTNING OG DRIFT AV OSLO KOMMUNES SKOGER 2018-2027

1 Innledning

Oslo kommune er en relativt stor skogeier med om lag 167 000 dekar skog og utmark. Oslo kommunes skoger utgjør en viktig ressurs for byens innbyggere. Svært mange bruker Marka til tur, trening og rekreasjon. Skogseiendommene skal sikre byens befolkning områder for friluftsliv og sikre byens drikkevannsforsyning.

Dette dokumentet angir de overordnede mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skogseiendommer. For å sørge for at byens viktige naturarv overlates i minst like god stand til de neste generasjonene, legges det opp til en offensiv markapolitikk med en framsynt forvaltning av Marka. Oslo kommune skal gå foran som et godt eksempel ved å ivareta Markas rike biologiske mangfold, samtidig som områdenes kvaliteter for naturopplevelse, friluftslivs- og idrettsaktiviteter skal bevares og styrkes. Økt befolkningsvekst legger press på byens skogsarealer, som i hovedsak ligger nær byen. Markagrensa skal derfor ligge fast, for å verne om byens viktige naturarv.

Den første skogbruksplanen for Oslo kommunes skoger ble utarbeidet for perioden 1949-1959. Formålet med de første skogbruksplanene var å registrere skogtilstanden som grunnlag for å beregne hogstkvantumet. Overordnede mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger ble for første gang vedtatt av bystyret i 1972, med følgende målsettinger for kommuneskogene:

1. Å legge til rette forholdene for at flest mulig kan få anledning til å dyrke et allsidig friluftsliv i skogene med rik og variert naturopplevelse.
2. Å pleie skogen på en biologisk, faglig og økonomisk forsvarlig måte kombinert med et aktivt naturvern.
3. Å tilpasse driften av skogene til de ønsker og krav som stilles fra vann- og avløpsverket og helsemyndighetenes side for å sikre byens drikkevannskilder.
4. Å legge til rette forholdene for et allsidig dyreliv og et godt fiske.

I 1974 vedtok bystyret i tillegg følgende målsetting:

Ved konflikt mellom de forskjellige interesser, skal hensynet til naturvern, friluftsliv, vannforsyning, dyreliv og fiske gå foran kravet om størst mulig økonomisk avkastning av skogsdriften.

Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av kommuneskogene er blitt revidert regelmessig siden, i 1989, 1995 og sist i 2005. De overordnede målene fra 1970-tallet har vært førende ved forvaltning og drift av kommuneskogene frem til i dag, og er også innarbeidet i denne versjonen.

Siden forrige revisjon av mål og retningslinjene har lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) blitt innført. Loven inneholder bestemmelser om tilrettelegging for friluftsliv, naturopplevelse og idrett, samt restriksjoner på inngrep.

Flerbruksprinsippet skal fortsatt være førende ved forvaltning og drift av kommuneskogene. Dette innebærer at skogen skal utnyttes til flere formål – naturopplevelse, friluftsliv, dyreliv, vannforsyning, fiske og virkeproduksjon. Ved konflikt mellom de forskjellige interesser, skal hensynet til naturvern, friluftsliv, vannforsyning, dyreliv og fiske gå foran kravet om størst mulig økonomisk avkastning av skogsdriften. Forvaltning og skjøtsel skal legges opp på en måte som tar hensyn til forholdet mellom friluftsliv, idrett og naturvern. Fellesverdier mellom disse interessene skal styrkes, og det skal søkes gode løsninger i de tilfeller interessene er motstridende.

Naturressursene skal forvaltes i samsvar med økologiske prinsipper. Skogbruket skal bidra til å bevare og utvikle eiendommenes kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturopplevelse, naturmiljø, biologisk mangfold, landskapsplan, kulturminner og vannforsyning. Skogsdriften skal baseres på landskapsøkologiske prinsipper og fremme et variert skog- og landskapsbilde og sikre livsmiljøet for planter og dyr.

Nytt i dette dokumentet er at ridning i Oslo kommunes skoger tillates på stier og veier. Dette innebærer at det vil være tillatt å ri på stier og veier i kommuneskogen, men ikke utenom sti og vei, jf. lov om friluftslivet § 2 Ferdsel i utmark. I tillegg er det innarbeidet bestemmelser om at det ikke er tillatt med kvotejakt på gaupe og lisensfelling av andre store rovdyr i Oslo kommunes skogeiendommer. Kommunen skal utføre forebyggende tiltak for å avverge rovviltskader på husdyr.

Det gode samarbeidet mellom kommunen og friluftsliv- og miljøorganisasjonene skal videreføres og styrkes.

På bakgrunn av de mål og retningslinjer som fremkommer i dette dokumentet vil det utarbeides en ny flerbruksplan som viser konkret hvordan Oslo kommune skal forvalte og drive sine 167 000 dekar med skog. Flerbruksplanen skal blant annet inneholde konkrete forslag til hogskvantum, program for hogst og skogbehandling, planer for vedlikehold og videreutvikling av løyper, stier og sykkelveier, planer knyttet til skogsdrift og aktuelle områder for administrativt vern.

1. 1 Målsettings- og flerbruksutvalgets styringsgruppe og arbeidsgrupper

I forbindelse med utarbeidelsen av nye mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger ble det opprettet et målsettings- og flerbruksutvalg, bestående av en styringsgruppe og fire partssammensatte arbeidsgrupper for hvert hovedtema i planen (skogbruk, kulturlandskap- og kulturmiljø, anlegg og arealbruk, samt arrangement, ferdsel og brukerinteresser). Deltakerne i styringsgruppen og arbeidsgruppene kom fra Oslo idrettskrets, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Skiforeningen, Den Norske Turistforeningen, Oslo og Omland Friluftsråd, Østmarkas venner, Lillomarkas venner og Byantikvaren.

Målsettings- og flerbruksutvalget fikk følgende mandat:

Utvalget skal fungere som en faglig støtte for kommunens flerbruksplanlegging og bidra til at kommunen skal være ledende innen flerbruk. Utvalget skal være

diskusjonsforum og rådgivende i saker som gjelder flerbruksplanlegging generelt og mål, retningslinjer og flerbruksplan for Oslo kommunes skoger spesielt.

Mer utfyllende informasjon om styringsgruppens sammensetting og de forskjellige arbeidsgruppene fremkommer i vedlegg 1.

I tillegg har utkast til mål- og retningslinjer vært på bred høring (høringsperiode: 12.7.2016-15.10.2016). Det kom inn i alt 23 høringsinnspill. Høringsinnspillene er oppsummert i et høringsnotat som følger vedlagt (se vedlegg 2).

2 Oslo kommunes skoger

2.1 Historikk - De første skogkjøp

Christiania kommune ble skogeier i 1886, etter at Thomas Joh. Heftye ved sitt testamente gav byen 2 – 3 dekar på Tryvannshøgda med påstående utsiktstårn, til «Almenhedens benyttelse som Udflugtssted». Etter Heftyes død ble Holmen, Frogner og Frøn skoger lagt ut til salg. Et Drammensfirma som ville drive hogst meldte seg som kjøper. Dette reagerte byens politikere på og det ble dermed fattet vedtak om kjøp av skogseiendommene i 1889.

Siden den gang har kommunen kjøpt opp en rekke skogseiendommer og eier i dag ca. 167 000 dekar. Hovedbegrunnelsen for alle skogkjøpene har vært å sikre områdene for friluftsliv og å sikre byens drikkevannskilder. I hovedsak ligger kommunens skoger rundt drikkevannene og inn mot bebyggelsen (se vedlegg 5). Dette eierskapet gir Oslo kommune en unik mulighet til:

- Å sikre natur og naturopplevelse i nærskogområdene
- Å bidra med areal til befolkningens idrett og friluftaktiviteter
- Å lage helhetlige planer uavhengig av mange mindre private eiere
- Å drive et skogbruk som ivaretar både hensynet til miljø og naturverdier og hensynet til opplevelse og aktivitet for byens befolkning
- Å bidra til sikring av byens drikkevann

I Oslo kommuneskogers historie har byens befolkning alltid fulgt skogenes pleie, drift og tilrettelegging for idrett og friluftsliv med årvåken interesse. Det har vært bred politisk enighet om valgte strategier både når det gjelder kjøp av eiendom og forvaltningsprinsipper.

2.2 Nøkkeltall

Oslo og Aker gikk sammen til en kommune i 1948. Ved den første samlede skogtaksering i 1949 var det kommunale skog- og jordbruksarealet 100 000 dekar. Etter norske forhold har Oslo vært en stor skogeier siden.

Tabellen under viser utviklingen i arealer, stående kubikkmasse og tilvekst i perioden fra 1949 fram til 2016. Av totalarealet ligger ca. 117 000 dekar i Oslo og resterende areal i kommunene Asker, Nittedal, Lørenskog, Oppegård, Ski og Enebakk.

	1949	1959	1970	1994	2005	2016
Totalareal dekar	100 000	122 000	170 000	166 000	167 000	167 000
Kubikkmasse m ³ uten bark	550 000	725 000	990 000	1 000 000	1 500 000	1 900 000

Årlig tilvekst m ³ uten bark	20 000	25 000	30 000	41 000	53 000	60 000
---	--------	--------	--------	--------	--------	--------

I perioden 1913 - 2016 har utviklingen i hogstkvantum, plantetall og ungskogpleiet areal vært som følger:

	1913-1949	1950-1959	1960-1969	1970-1979	1980-1993	1994-2005	2005-2010	2011-2014	2015-2016
Årlig hogst-kvantum m ³ u. bark	10 000	20 000	25 000	25 000	25 000	8 500	8 500	13 500	17 000
Årlig plantetall	48 000	177 000	257 000	108 000	143 000	15 000	5 000	5 000	5 000
Ungskogpleiet dekar pr. år				1 150	2 400	700	200	200	200

Totalarealet i 2016 var det samme som i 1994. I henhold til bystyrets vedtak av 27.11.1996, har hogstkvantumet fra 1995 og fram til 2010 vært 8 500 m³ uten bark per år. Fra 2011 frem til 2014 har hogstkvantumet vært 13 500 m³ uten bark pr. år. I 2015-2016 var hogstkvantumet 17 000 m³. Dette har medført at den stående kubikkmassen har økt. Den årlige tilveksten har økt til 60 000 uten bark per år.

Som en konsekvens av det reduserte hogstkvantumet og en omlegging til mer lukkede hogster, er det etter 2005 plantet ca. 5 000 gran- og furuplanter pr. år. I samme periode er det årlig ungskogpleiet omtrent 200 dekar.

2.2.1 Vernet areal

I Oslo kommunes skoger er i dag ca. 40 % av arealet enten vernet gjennom statlig vern eller kommunalt administrativt vern. Følgende områder er gjennom statlige verneprosesser vernet som naturreservater, landskapsvernområder eller naturminne etter naturmangfoldloven, som verneområder for friluftsliv etter markaloven eller som kulturminne etter kulturminneloven:

Naturreservater:

- Østmarka naturreservat: 8 300 dekar
- Mellomkollen naturreservat: 3 000 dekar
- Triungsvann naturreservat: 165 dekar
- Lørensetertjern/Karusputten naturreservat: 85 dekar
- Lillomarka: 1595 dekar
- Blåfjell i Asker: 916 dekar

Landskapsvernområder:

- Maridalen landskapsvernområde: 19 000 dekar (av dette er 300 dekar naturreservat)
- Blankvann landskapsvernområde: 250 dekar (av dette er 107 dekar naturreservat)

Naturminne:

- Årvollåsen naturminne: 1 dekar

Verneområde for friluftsliv etter markaloven:

- Spinneren friluftsområde: 3460 dekar
- Hauktjern friluftsområde: 3697 dekar
- Godbekken friluftsområde: 805 dekar
- Skjennungsåsen friluftsområde: 876 dekar

Kulturminne:

- Bogstad gård: 1321 dekar

Naturtyper:

I Oslo kommunes skoger innenfor Oslo kommune er ca. 21 000 dekar registrert som naturtyper¹. De største arealene er «vann» og «gammel barskog». Av disse naturtypene er litt over halvparten av arealet, omtrent 13 000 dekar, innlemmet i verneområder.

Administrativt vern:

Oslo kommune har vernet en rekke områder administrativt, herunder: 9 myr-, våtmark- og sumpskog, 9 edellauvskog og 35 bevaringsskoger. En del av disse arealene ligger inne i vedtatte eller foreslåtte verneområder. I forbindelse med utarbeidelse av ny flerbruksplan for Oslo kommunes skoger vil det bli foretatt en full gjennomgang og vurdering av disse verneområdene.

Vern av drikkevann:

For å sikre god kvalitet på råvannet er det innenfor nedbørsfelt til drikkevannskildene strenge restriksjoner som forbud mot bygging, bading, fiske, opphold, rastning med mer. De ulike verneområdene for drikkevann er vist i vedlegg 3.

2.2.2 Uproduktivt skogareal

Uproduktivt skogareal utgjør 35 808 dekar². De viktigste uproduktive skogarealene er drikkevann og andre vann (13 932 dekar), skrapskog/impediment³ (7 388 dekar), ulike typer jordbruksarealer (4500 dekar), myrer (3 014 dekar), veier og velteplasser (2 421 dekar) og idrettsanlegg (1 385 dekar). Andre typer uproduktivt skogareal er parkeringsplasser, kraftgater og offentlige badeplasser.

3 Grunnlaget for virksomheten

3.1 Lovverk og styrende dokumenter

Til grunn for kommuneskogenes mål og retningslinjer ligger nasjonale lover og forskrifter, kommunale forskrifter og regler, og andre nasjonale føringer som bl.a. stortingsmeldinger og nasjonale strategier (listen er ikke uttømmende):

Lover (med tilhørende forskrifter og rundskriv):

- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker
- Lov om eighedsregistrering
- Lov om forvaltning av naturens mangfold
- Lov om friluftslivet
- Lov om jakt og fangst av vilt
- Lov om kulturminner

¹ Naturtype er en betegnelse på en bestemt type natur og alt som lever der, for eksempel blåbærskog og myr.

² I henhold til takst fra Prevista AS i 2005.

³ Skog som produserer lite, dvs. med lavere produktivitet enn 0,1 m³ pr. dekar pr. år.

- Lov om laksefisk og innlandsfisk mv.
- Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (Markaloven)
- Lov om planlegging og byggesaksbehandling
- Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet
- Lov om skogbruk
 - Forskrift om bærekraftig skogbruk
 - Forskrift om skogbehandling og skogsdrift for skogområder i Oslo og nærliggende kommuner
- Lov om statlig naturoppsyn
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall
- Lov om vassdrag og grunnvann
- Lov om jord
- Forskrift om vannforsyning og drikkevann

Verneområder:

- Landskapsvernområder med verneforskrifter og forvaltningsplaner
- Naturreservater med verneforskrifter og forvaltningsplaner
- Verneområder for friluftsliv med verneforskrifter og forvaltningsplaner

Stortingsmeldinger, statlige planer, strategier.:

- Meld. St. 18 (2015 – 2016) «Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet», (Klima- og miljødepartementet, 2016).
- T-1460 «Tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter», (Miljøverndepartementet, 2007).
- Meld. St. 11 (2016 – 2017), «Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon», (Landbruks- og matdepartementet, 2016).
- «SKOG 22 - Nasjonal strategi for skog- og trenæringen», (Landbruks- og matdepartementet, 2015).
- Meld. St. 6 (2017 – 2017), «Verdier i vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring», (Landbruks- og matdepartementet, 2016).
- Meld. St. 14 (2015 2016), «Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold», (Klima- og miljødepartementet, 2015).

Kommunale vedtak, planer, strategier, avtaler m.m.:

- Kommuneplan 2015, «Oslo mot 2030 – smart, trygg og grønn», (Oslo kommune, 2015).
- Avtale med Oslomarkas fiskeadministrasjon om fiskerettighetene i Marka⁴
- Byøkologisk program 2011 – 2026, (Oslo kommune, 2011).
- Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017 - 2027, (Oslo kommune, 2016).

Miljøstyring:

- ISO 14001 Miljøstyringssystemer.
- Norsk PEFC Skogstandard⁵.

⁴ Avtalen har eksistert siden 1943.

⁵ Videreføring av Levende skog-standard.

3.2 Skogen - grunnlaget for flerbruken

Forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger bygger på et flerbruksprinsipp. Med begrepet flerbruk menes det at skogen utnyttes til flere ulike formål samtidig, f.eks. friluftsliv og naturopplevelse, idrett, dyreliv, beitebruk, vannhusholdning og virkeproduksjon. Etter flerbruksprinsippet er det den samlede samfunnsmessige nytteverdi av skogområdene som teller.

Optimal kombinasjon av to eller flere utnyttingsmåter betyr at maksimal produksjon av hvert enkelt ledd ikke kan oppnås. De ulike funksjoner et skogområde har, f.eks. virkeproduksjon, friluftsliv og naturopplevelse, må derfor tilpasse seg hverandre. Dette kan om nødvendig medføre at enkelte funksjoner prioriteres foran andre i et skogområde.

Det er skogen som danner rammen for arealenes flersidige bruk. Det er viktig at utnyttelsen av skogressursene skjer etter en langsiktig og framtidsrettet målsetting. Kommuneskogene skal utnyttes på best mulig måte som opplevelseshensyn og produksjonsressurs.

Forvaltning og drift av kommuneskogen skal baseres på landskapsøkologiske prinsipper⁶. Det er utarbeidet en landskapsplan for Nordmarka og en for Østmarka, for å sikre at skogbehandlingen etterligner den naturlige dynamikken i naturen.

3.3 Forventninger og krav til skogturen

Publikums forventninger og krav til skogturen er behandlet i flere vitenskapelige forskningsarbeider, bl.a. Frivold og Gundersen (2009)⁷ og Gundersen, Aasetre og Andersen (2012)⁸. I følge disse forskningsarbeidene, som er basert på kvantitative spørreundersøkelser, kan publikums forventninger og krav til en skogtur grupperes i følgende hovedopplevelsesaspekter: mangfold og variasjon, romopplevelse, naturlighet og gjenkjennelse, fremkommelighet og det historiske opplevelsesaspektet.

Mange friluftslivsbrukere ønsker at landskapet skal være dominert av skog som gir *mangfold og variasjon* i skogbildet. Nærhet til vegetasjon, dyreliv og levende natur gjør opplevelsen av skogen større. Kravet om variasjon i vegetasjonen gjelder treslag, alder, størrelse og skifte i struktur på landskapsnivå.

Det er en positiv holdning til blandingsskog med innblanding av lauvtrær i barskogen og vekslingen mellom ulike alderstrinn. Mange liker skogen bedre jo større trær som finnes. Døde trær i skogen oppleves som negativt av mange, i hvert fall om de ikke har informasjon om nytten av slike elementer for arts mangfoldet. Døde trær i sen nedbrytningsfase oppleves derimot ofte som positivt.

Romopplevelse er et annet viktig opplevelsesaspekt. Skogområder med utsyn er attraktive. Folk vil gjerne heller ferdes i åpen skog, enn i tett ungskog. Tidligere ga myrer, beitemark og små plasser en sterk romopplevelse i skogen. En del av disse elementene i skogsnaturen forsvinner, som følge av gjengroing etter tidligere grøfting av myr og fordi utmarksbeiting og slått i praksis har opphørt. Mindre enheter i skogbruket, som grupper, holt og småflater kan imidlertid gi mye av de samme romopplevelsene. Store, ferske hogstflater kan derimot

⁶ Landskapsøkologi er læren om sammenhengen mellom fordelingen av ulike biotoper og de økologiske prosessene som foregår i landskapet.

⁷ Frivold, Lars Helge og Vegard Gundersen (2009). «Skog for folk flest – en gjennomgang av kvantitative spørreundersøkelser fra Norge, Sverige og Finland». *INA-fagrapport 13*. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap.

⁸ Gundersen, Vegard, Jørund Aasetre og Oddgeir Andersen (2012). «Preferanser for barskoglandskap i Norge». *Tidsskriftet Utmark*, (1)2012.

oppleves negativt. Hogstflater med naturlig linjeføring og med gjensatte enkelttrær og mindre grupper av trær gir gjerne et bedre inntrykk. Lukkede hogster gir som regel ikke store negative reaksjoner.

Naturlighet og gjenkjennelse betyr også mye for trivselen på en skogtur. Folk får lettere et personlig forhold til kjente skogområder. Opplevelsen av langsiktighet, stillhet og ro i skogen kan framstå som en kontrast til et hektisk hverdagsliv. Hogst, nye veier og andre tekniske inngrep i Marka kan derfor være konfliktfylte når enkeltpersoner eller grupper opplever at tiltakene forringer «deres» skog.

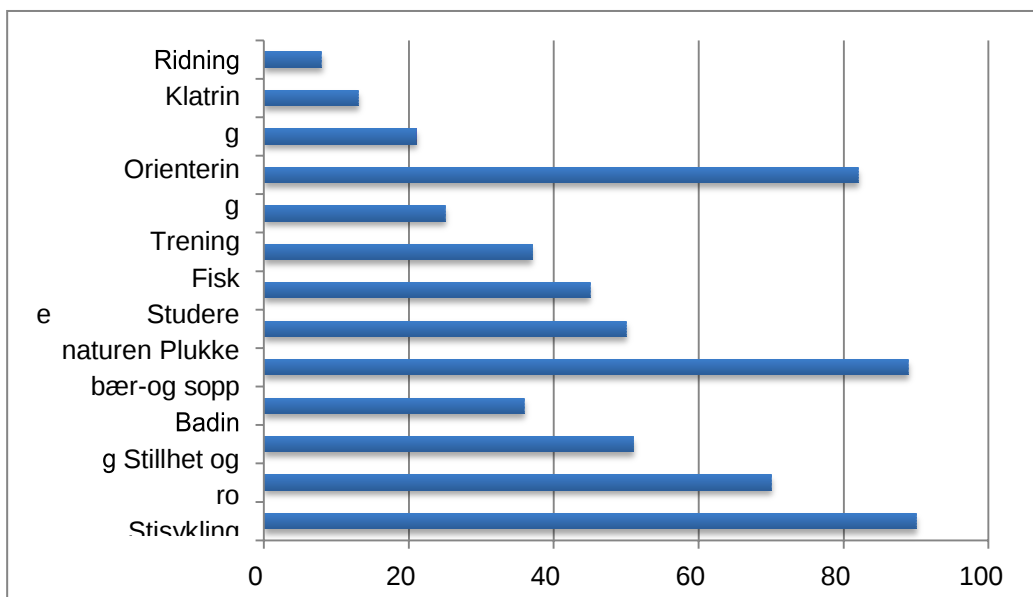
Det historiske opplevelsesaspektet blir også betegnet som et hovedaspekt. Gamle gårdsbruk, setre, kjerreveier, stier og andre gamle anlegg gir mulighet til opplevelse av sammenhengende lokalhistorie i landskapet. Beitelandskapet kan gjenfinnes i form av havnehager og skogsbeiter, og sporene etter tidligere husmannsplasser finnes i tufter, utslåtter og åkerteiger. Gamle veier, bruer og damanlegg er andre elementer som det knyttes spesiell historie til og som formidler gammel tradisjon.

Fremkommelighet er også et viktig krav til rekreasjonsskogen. Mange ønsker å kunne ferdes mest mulig uhindret. Kvist og hogstavfall i stier og løyper og kjøreskader etter drift opplever gjerne derfor som negativt.

3.4 Osloborgernes bruk av Marka

Synnivate Norge utførte på vegne av kommunen, en «markaundersøkelse» blant Oslos befolkning i 2011. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge innbyggernes bruk av Osloomarka og avdekke befolkningens holdninger til bruk og utnytting av skogområdene rundt byen.

Markaundersøkelsen fra 2011 viste at hele 86 prosent av byens innbyggere benyttet Marka i løpet av de siste 12 månedene. De aller fleste bruker Marka ukentlig eller månedlig, men også noen daglig. Figuren nedenfor viser hvilke aktiviteter som er mest populære i Marka. De fleste brukere av Marka er på tur, enten til fots (90 %), på ski (70 %) eller på sykkel (51 %).

Figur 1 Aktiviteter i Marka (2011)

Motivasjonen for å bruke Marka varierer. Folk kan ha svært forskjellig motivasjon for å oppsøke Marka, men ofte vil det være en kombinasjon av flere motiver som påvirker avgjørelsen om å legge turen/treningsøkta til Marka. Resultatene fra undersøkelsen viser blant annet at svært mange benytter Marka til å oppleve naturens stillhet og ro (89 %). I tillegg er det svært mange som benytter Marka til trening (82 %). Videre viser resultatene fra undersøkelsen at om lag 45 % av Oslos befolkning plukker sopp og bær i Marka og om lag 22 % fisker i markavassdragene.

Det sosiale aspektet ved Marka er belyst i en annen undersøkelse utført av NINA i 2013⁹. Som motivasjon til å oppsøke Marka framheves, i tillegg til det å oppleve naturens stillhet og ro og fysisk aktivitet/trim, også den sosiale verdien knyttet til det å være på tur i Marka med familie og venner.

4. Mål for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger

Hovedmål:

- Kommuneskogene skal forvaltes og drives i pakt med økologiske og bærekraftige prinsipper. Det biologiske mangfoldet skal bevares og videreutvikles. Forvaltningen skal ha friluftslivs- og verneinteressene som det bærende grunnlag og disse hensynene skal veie tyngst. Økonomiske hensyn skal underordnes disse.
- Forvaltning og skjøtsel skal legges opp på en måte som tar hensyn til forholdet mellom friluftsliv, idrett og naturvern. Fellesverdier mellom disse interessene skal styrkes, og det skal søkes gode løsninger i de tilfeller interessene er motstridende.
- Helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning og drift skal bidra til at kommuneskogene er et forbilde i flerbruk både nasjonalt og internasjonalt.

Følgende delmål er førende ved forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger:

- Bevare skog- og jordbruksarealene, med områdenes natur-, kultur- og opplevelsesverdier.
- Sikre en bærekraftig bruk av naturressursene.
- Bevare og videreutvikle et stedegent og variert dyre- og planteliv.
- Bevare kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for opplevelse og kunnskap.
- Forvalte frie vann og vassdrag for naturmangfold og friluftsliv.
- Bevare og utvikle byskogene for allsidig friluftsliv, varierte naturopplevelser, ro og stillhet.
- Sikre viktige arealer for naturvern, naturopplevelse, friluftsliv og idrett.
- Legge til rette for idrett som naturlig kan innpasses i Marka.
- Stimulere til størst mulig bruk av skogens trivsels- og helseoppbyggende tilbud.
- Sørge for god og balansert tilrettelegging for varierte friluftslivs- og idrettsaktiviteter.
- Sørge for godt vedlikehold og effektiv drift av eksisterende anlegg.
- Bidra til et aktivt fiskestell og et godt og rimelig fisketilbud.

⁹ Gundersen, Skår, Tangeland og Vistad (2013). «Særskilt vern av friluftsområder i Osloområdet etter markalovens § 11». *NINA Rapport 664*. Oslo: Norsk Institutt for Naturforskning.

- Gi skoler og barnehager undervisningsmessig bistand innenfor skog, jord, natur og friluftsliv.
- Samarbeide med frivillige organisasjoner om aktuelle planer og tiltak.
- Legge forholdene til rette for aktuelle forskningsprosjekter.
- Sikre nye natur- og friluftsområder for byens befolkning gjennom regulering, vern eller erverv.
- Bidra til å sikre god kvalitet på byens drikkevann.

5 Retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger

Retningslinjene i dette kapittelet er utarbeidet for å operasjonalisere hovedmålene og delmålene i kapittel 4.

5.1 Naturvern

Naturressursene skal forvaltes i samsvar med økologiske prinsipper.

- Områder med spesielle verneverdier skal vurderes vernet etter gjeldene lover eller administrativt. Omliggende områder behandles slik at de danner buffersoner rundt de fredete kjerneområdene og eventuelt spredningskorridorer mellom dem.
- Det skal etableres restaureringsområder for naturtyper som er svakt representert innenfor Oslo kommunes skoger og som naturlig hører hjemme i kommuneskogene. Sammen med en generell skogbehandling som etterligner naturlig skogdynamikk skal dette skape et variert skoglandskap mer likt det opprinnelige.
- Forvaltning og skjøtsel skal skape og opprettholde livskraftige bestander av plante- og dyrearter som naturlig hører hjemme i skog- og jordbrukslandskapet.
- Myrer, skogbevokst våtmark, skog på holmer, rabber, mindre halvøyer og sentrale frittliggende topp-partier skal bevares og behandles etter utarbeidede skjøtelsplaner.
- Store gamle løvtrær, grupper av eldre løvtrær, beite- og spilltrær for skogsfugl, gadd, høystubber, læger og hule trær skal ikke tas ut eller skades. Verdifulle forekomster av einer, barlind og rogn spares.
- Det skal arbeides målrettet for å hindre videre spredning av svartlistede (uønskede) arter.
- Villfyllinger skal fjernes for å hindre spredning av miljøgifter og uønskede arter.

5.2 Vann, vassdrag og fiske

Vann og vassdrag skal bevares som verdifull naturressurs, som drikkevann, som biotop for vannlevende organismer og for friluftsliv. Forholdene skal legges til rette for et allsidig og godt fiske i elver og vann.

- Vannets kvalitet, mengde og naturlige løp skal sikres og opprettholdes.
- Elver, bekker og dammer skal holdes åpne og om mulig gjenåpnes.
- Der vannlevende organismers vandring hindres, skal forholdene gjenopprettes dersom ikke andre biologiske hensyn eller hensyn til drikkevann taler i mot.
- Det skal bevares og utvikles en flersjiktet og funksjonell kantsone mot myr, vann og vassdrag med årssikker vannføring. Kantsonens bredde tilpasses de lokale forholdene.
- Kantsoner mot vassdrag med årssikker vannføring i jordbrukslandskapet skal skjøttes for å ivareta landskapet, sikre naturmangfoldet og for å hindre avrenning.
- Naturlig sammensetning av vannlevende arter bør prioriteres. Naturlig fisketomme vann skal bevares som fisketomme eller vurderes tilbakeført til naturtilstand.

- I skogbehandlingen, reguleringen av vassdragene og annen virksomhet skal det tas hensyn til fiskeartenes og andre vannlevende organismers biotopkrav.
- Ved utvalgte vann og vassdrag kan det legges spesielt til rette for fritidsfiske.
- Kommunen skal utnytte retten til fiske på sine eiendommer i samsvar med lakse- og innlandsfiskeovens formål, samt gi et best mulig tilbud om fiske for allmennheten. Kommunen kan overlate administrasjonen av fisket, herunder salg av fiskekort, til en organisasjon med fremme av fiske som formål. Inntektene fra salg av fiskekort skal gå til fiskekulturtiltak og til administrasjon av fisket.

5.3 Dyreliv, bestandsregulering og jakt

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

- Viktige viltområder, reirplasser, hekketrær, trekkveier, hi, spillplasser, dagområder mv. skal registreres og brukes aktivt i forvaltning og drift av kommuneskogene.
- Bestemte biotoper skal bevares for å sikre og forbedre forholdene for enkelte dyre- og fuglearter.
- Jakt på småvilt og kvotejakt på gaupe eller lisensfelling av store rovdyr (gaupe, ulv, jerv og bjørn) er forbudt på Oslo kommunes skogeiendommer¹⁰.
 - Unntak: Løvenskiold forvalter jaktretten på Oslo kommunes eiendom på Finnerud i Sørkedalen som tilleggsareal til sin eiendom, siden Finnerud ligger adskilt fra øvrige arealer kommunen forvalter. Til gjengjeld har Oslo kommune et tilleggsareal ved Lørenseter-Skjærstjøen-Kobberhaugen der det ikke er tillatt med småviltjakt.
- Det kan gis tillatelse til jakt på småvilt i Oslo kommunes skogeiendommer i andre kommuner, men ikke tillatelse til kvotejakt på gaupe eller lisensfelling av store rovdyr.
- Kommunen skal utføre forebyggende tiltak, for eksempel ulvesikre gjerder, for å avverge rovviltskader på husdyr.
- Kommunen kan foreslå regulering av bestanden av hjortedyr, og bestemme hvem som skal utføre reguleringen. I denne forbindelse kan det inngås leieavtaler med jegerforeninger og jaktlag.

5.4 Friluftsliv og idrett

Oslo kommunes skoger skal være et fristed, der mennesker kan oppleve natur, ro og stillhet, og drive friluftsliv og idrett.

- Områder med stor verdi for friluftslivet skal vurderes vernet etter gjeldende lover eller administrativt.
- Den tradisjonelle, uorganiserte bruken av Marka til friluftslivs- og treningsaktivitet skal ivaretas ved å sikre gode naturområder i Marka, og i nærområdene til bebyggelsen.
- Ved vurdering av nye anlegg og tilretteleggingstiltak skal en søke etter gode helhetsløsninger. Tilretteleggingstiltak skal fortrinnsvis baseres på prinsippet om flerbruk. For øvrig videreføres eksisterende praksis med å føre en restriktiv linje med hensyn til nye større inngrep.

¹⁰ Løvenskiold forvalter jaktretten på Oslo kommunes eiendom på Finnerud i Sørkedalen som tilleggsareal til sin eiendom, siden Finnerud ligger adskilt fra øvrige arealer kommunen forvalter. Til gjengjeld har Oslo kommune et tilleggsareal ved Lørenseter-Skjærstjøen-Kobberhaugen der det ikke er tillatt med småviltjakt.

- Større inngrep for idrett og friluftsliv, slik som f.eks. langrennsanlegg, skal søkes konsentrert i et mindre antall områder langs markagrensen. Tilretteleggingen skal avta innover i Marka. Markagrensen skal bevares.
- For å bevare plante- og dyrelivet, naturforekomster, spesielle naturkvaliteter og/eller hensyn til drikkevann, kan friluftsliv- og idrettsaktiviteter forbys eller begrenses i spesielle områder eller til bestemte tider.
- Forslag til nye anlegg for idrett og friluftsliv fremmes til politisk vedtak gjennom gjeldende kommunale planverk (kommuneplan/sectorplan/behovsplan) og behandles etter gjeldende lover og regler.
- Innenfor markagrensen er det flere større og arealkrevende anlegg for alpint, langrenn, hopp og golf. Eventuell videreutvikling og utbygging av områdene skal skje etter egne reguleringsplaner.

5.5 Skogbehandling og skogsdrift

Skogbruket i Oslo kommunes skoger skal bidra til å bevare og utvikle eiendommens kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturopplevelse, naturmiljø, biologisk mangfold, landskap, kulturminner og vannforsyning. Skogbehandlingen skal baseres på landskapsøkologiske prinsipper og planer. Ved skogbehandlingen skal en fremme et variert skog- og landskapsbilde, sikre livsmiljøet for planter og dyr og ta vare på skogproduksjonen. Skogskjøtselen skal ta sikte på å bygge opp varierte og opplevelsesrike skoger, tilfredsstillende publikums behov for friluftsliv og naturopplevelse og skape en best mulig ramme for idretts- og friluftslivsaktivitetene.

5.5.1 Landskapsøkologisk plan

Landskapsøkologiske planer for kommunens skoger skal være overordnet for prioritering og forvaltning av skogarealenes ulike verdier. Planene skal omfatte alle verdier og funksjoner som påvirker forvaltning og drift av skogarealene, som biologisk mangfold, kulturminner og kulturlandskap, friluftsliv, drikkevann samt utnytting av skogen som fornybar ressurs.

- Biologisk mangfold og friluftsliv skal være de bærende elementene i landskapsplanleggingen.
- Naturskogsmodell og naturlig skogdynamikk legges til grunn for den landskapsøkologiske planleggingen.
- Skogbehandlingen skal, så langt det er praktisk og økonomisk forsvarlig, søke å etterligne naturlig skogdynamikk og baseres på landskapsøkologiske prinsipper i tråd med terrengeanalyse og naturskogsmodell. En slik skogbehandling vil langt på vei ivareta det biologiske mangfoldet som er knyttet til boreal barskog, også rødlistearter. Skogbehandlingen vil gi variasjon i skogbildet på både bestandsnivå og landskapsnivå, og vil i de fleste tilfeller også være sammenfallende med friluftslivets interesser.
- Ved konflikt mellom hensynet til biologisk mangfold og friluftsliv bør friluftsliv prioriteres i skogbehandlingen nær byen ("nærskogområder") og langs viktige ferdselsårer, dersom det ikke er spesielle biologiske verdier som må ivaretas.
- Der terrengeanalyse og naturskogsmodell ikke gir tilstrekkelige holdepunkter til å beskrive naturlig skogdynamikk, skal opplevelseskvaliteter for friluftslivet vektlegges i skogbehandlingen.
- Innenfor rammen av de ovenfor nevnte prinsipper skal virkeproduksjonen utnyttes økonomisk optimalt. Skogen som fornybar ressurs i et langsiktig perspektiv skal vektlegges.

5.5.2 Skogskjøtsel, naturmangfold og landskapsbilde

- I skoglandskapet skal det bevares og utvikles en flersjiktet og funksjonell kantsone mot myr, vann og vassdrag. Kantsonens bredde tilpasses de lokale forholdene. Der kantsonen til myr/vann/vassdrag grenser mot mye brukte ferdselsårer og oppholdsområder kan sonen stedvis åpnes av hensyn til friluftslivet. Det skal bevares og utvikles flersjiktete og funksjonelle skogbryn inntil åpne kulturlandskap.
- Toppområder, koller, åsrygger og flak behandles på en varsom måte for å ivareta områdenes kvaliteter. Utsiktsområder kan behandles spesielt slik at utsikten opprettholdes.
- I nærskogen til bebyggelsen skal det legges særlig vekt på estetisk utforming ved hogstinngrep, og omfattende hogstinngrep skal søkes unngått. Enkelte skogpartier skal settes igjen urørt, men trær som utgjør en sikkerhetsrisiko kan hogges.
- I tilknytning til kulturlandskapet skal det prioriteres en høy løvandel i skogbildet.
- Store og gamle trær skal være et prioritert landskapselement i skogen.
- I verdifulle viltområder og naturtyper skal det ved skogbehandlingen legges særlig vekt på at naturkvalitetene ivaretas, inkludert at kravstore og forstyrrelsesutsatte arters livsvilkår opprettholdes.
- Foryngelseshogst, tynning og ungskogpleie skal unngås i yngletiden om våren og forsommeren. I tillegg skal gjennomføringen av skogbrukstiltak nær registrerte verdifulle viltområder (rovfuglreir, spillområder for storfugl etc.) ikke skje i de perioder av året da de aktuelle artene er spesielt sårbare for forstyrrelser.
- Av hensyn til dyrelivet skal det ved all skogbehandling tilstrebes å sette igjen trær og busker som undervegetasjon.
- Kulturminner skal bevares og behandles i tråd med antikvariske retningslinjer.
- Alléer, styvingstrær, hageanlegg og andre skjøtselsbetingede miljøer skal bevares og skjøttes.
- Døde og døende trær skal inngå som elementer i skogen der dette ikke er til hinder eller fare for ferdsel. Enkeltvindfall i skogen skal ikke tas ut. Ved gjennomføring av skogbrukstiltak skal det legges vekt på å unngå skader på gadd og grove læger.
- Ved skogbranner i eldre skog skal hele eller deler av arealet settes igjen urørt frem til klimaks suksisjon.
- Ved skogbehandlingen skal det settes igjen miljøtrær¹¹ der dette forekommer, i tillegg til livsløpstrær. Miljøtrær som dør, skal forbli i skogen.
- Gjødsling av skog er ikke tillatt i kommuneskogene, med unntak av store juletrær.
- Spesielt verdifulle områder med opplevelsersrik gammelskog skal vurderes avsatt som bevaringsskog.

5.5.3 Foryngelseshogst og tynning

Planlegging og gjennomføring av hogst og tynning skal tilpasses landskapsøkologisk plan og forholdene på stedet, slik at områdets miljøkvaliteter bevares og forholdene legges til rette for en tilfredsstillende foryngelse med treslag tilpasset voksestedet. Ved foryngelsen av byskogene skal det tas sikte på å bygge opp en variert skog med mulighet for bruk av selektive hogster.

- Gjennom konkrete skogbrukstiltak skal det skapes en variert, flersjiktet og opplevelsersrik skog.

¹¹ Som miljøtrær regnes; spesielt grove/gamle trær, grove trær med utpreget vid og grovkvistet/flat krone, grove og frittstående hagemarksgraner, grov osp og or i bestand der disse ikke forekommer hyppig, edellauvtrær, einer, barlind, trær med tydelige brannlyrer, hule trær, trær med reir av rovfugl eller spetter, beite- og spilltrær for skogsfugl og tydelig kulturpåvirkte trær/styvingstrær.

- For å skape den varierte framtidsskogen skal avvirkningen gjennomføres med varierte og lokaltilpassende hogstformer.
- Langs viktige ferdselsårer og oppholdsområder bør det være særlig variasjon i hogstformene for å skape et variert og attraktivt skogbilde.
- Åpne hogster kan også benyttes der stabilitet, vitalitet eller spesielle hensyn tilsier det.
- Ved flatehogst eller frørestilling skal det legges vekt på å begrense flatestørrelsen. Nye flater skal være maksimalt 20 dekar. Ved utvidelse av flaten for å ta vare på verdier som trues med å gå tapt, følges retningslinjer i forskrift om skogbehandling og skogsdrift for skogområder i Oslo og nærliggende kommuner.
- Der det er praktisk mulig skal det settes igjen en hogstubbe per dekar.
- Hogstavfall skal ryddes bort fra bekker, grøfter, elver, vann, myrer og stier, løyper og andre ferdselsårer som normalt benyttes. Slik rydding skal foretas snarest mulig etter avsluttet drift.
- Der det er nødvendig for å hindre spredning av sopp, kan det gjennomføres stubbebehandling.

5.5.4 Skogkultur

Den nye skoggenerasjonen skal systematisk bygges opp med et variert treslagsvalg med hovedtyngden på gran, furu og bjørk. Naturlig foryngelse prioriteres der forholdene gir grunnlag for det. Når ny skog etableres ved planting, skal det legges stor vekt på å skape variasjon.

- Ved planting skal det benyttes stedeagne treslag og provenienser.
- Planting av introduserte bartreslag tillates ikke. Der det er introduserte treslag skal disse fjernes ved fare for uønsket spredning.
- Ungskogpleien skal tilpasses forholdene på stedet. Det skal tas sikte på å bygge opp en variert framtidsskog som gir grunnlag for bruk av forskjellige hogst- og foryngelsesmetoder.
- Genmodifisert plantemateriale skal ikke benyttes.
- Der det etter tidligere hogsttiltak har utviklet seg sammenhengende oppslag av løvskog skal løvtrærne prioriteres i ungskogpleien. Flere av disse områdene skal få utvikle seg upleiet til løvbrenner¹².
- Nedskårne småtrær etter ungskogpleie skal ryddes bort fra bekker, grøfter, elver, vann, myrer og vanlig benyttede stier, løyper og andre ferdselsårer. Slik rydding skal foretas snarest mulig etter avsluttet tiltak.

5.5.5 Skogsdrift og terrengtransport¹³

- Skogsdriften skal planlegges og gjennomføres slik at terrengskader i størst mulig grad unngås. Drift over mark med liten bæreevne skal legges til perioder med snø og tele. Sjenerende, skjemmende og sammenhengende hjulspor skal utbedres snarest mulig etter avsluttet drift.
- Terrengtransport bør avsluttes dersom det oppstår fare for skader på terrenget.
- Stier og løyper skal ikke benyttes som kjøretrasé for terrenggående maskiner der terrengforholdene gjør det mulig å unngå dette. Unntatt er stier og løyper som er lagt i opparbeidede traseer for maskinell skogsdrift. For å unngå dobbelttraseer og alternative

¹² Skog som kommer opp etter skogbrann.

¹³ Med terrengtransport forstås all transport av skogsvirke fra stubbe til skogsbilvei.

traseer som vil ha større negative konsekvenser for miljøet og friluftslivet, kan det gjøres unntak fra hovedregelen.

- Spesiell varsomhet skal utvises ved stier og ferdselsårer av kulturhistorisk verdi.
- Det skal settes opp skilt ved stier, løyper og veier med opplysning om at drift pågår. Der det finnes alternative stier eller løyper, skal disse anvises.
- Hestedrift kan benyttes som et supplement i spesielle drifter for å ivareta kunnskap om en gammel driftsform, som ledd i etatens undervisningsopplegg, for at turgåere kan få oppleve en gammel driftsmetode og for å sikre skånsom drift i sårbare områder.

5.5.6 Skogsbilveier og driftsveier

- Skogsbilveinetten kan oppgraderes med nødvendig veibredde, snuplasser, møteplasser, velteplasser mv. i henhold til gjeldende standardkrav og behov.
- Ombygging og oppgradering av eksisterende veier, inkludert snu-, møte- og velteplasser, skal alltid vurderes før bygging av nye veier.
- Bygging av enkelte nye skogsbilveier, traktorveier, vinterbilveier og planering av driftsveier kan vurderes der det fører til mer rasjonell og effektiv skogsdrift, men terskelen skal være svært høy.
- Veiene skal søkes lagt så naturlig som mulig i terrenget.
- Ved planlegging av skogsbilveier og skogsbilveitraseer skal negative og positive effekter for naturmangfold, naturopplevelse, friluftsliv og idrett vektlegges i vurderingen. Det skal alltid søkes å finne en optimal løsning.
- Behovet for bygging av traktorvei skal særlig vurderes der det er lang terrengtransport og bæresvak mark.

5.5.7 Hogstkvantum

- Det årlige hogstkvantum fastsettes i flerbruksplanen for Oslo kommunes skoger, i samsvar med retningslinjene i dette dokumentet.

5.6 Jordbruk

Det åpne kulturlandskapet med åker, eng og beitemark skal bevares gjennom aktiv drift og skjøtsel. Beitemark og voller skal holdes åpne og skjøttes slik at de naturlige dyre- og plantearters levemuligheter opprettholdes i størst mulig grad.

- I randsonen mellom skog og innmark skal hensynet til biologisk mangfold og landskapsvern prioriteres.
- Trevegetasjon på skogholmer i jordbrukslandskapet skal skjøttes med hensyn til jordbruksdriften, plante- og dyrelivet og landskapsbildet. Små åkerholmer skal skjøttes slik at verdifull vegetasjon fremelskes.
- Enkeltrær og grupper av edellauvskog og viktige biotopdannende treslag skal behandles med forsiktighet.
- Store gamle løvtrær, grupper av eldre løvtrær, gadd, høystubber, læger og hule trær skal ikke hogges eller skades. Verdifulle forekomster av einer og barlind spares.
- Det skal bevares og utvikles flersjiktete og funksjonelle skogbryn inntil åpent kulturlandskap. Randsonen skal være funksjonell og bredden skal tilpasses de lokale forholdene.
- Kommunens jord- og skogbruksarealer skal behandles slik at kulturlandskapet med sin rike variasjon opprettholdes.
- Enkelte tilplantede jordbruksområder kan av landskapsmessige grunner tilbakeføres til jordbruksdrift (åker, eng og beitemark).

- Egnede beitearealer der husdyrhold er tillatt, søkes benyttet til beite. Det skal arbeides for at jordbrukets kulturlandskap blir holdt i hevd ved bruk av beitedyr, med delvis unntak av Maridalen hvor det er restriksjoner på antall beitedyr pga. drikkevannsforsyningen.
- Grøfting og vedlikehold av åpne grøfter, bekker og kanaler er tillatt for å danne grunnlag for allsidig jordbruksproduksjon/økologisk drift.
- Kommunens jordbruksarealer bør legges om til økologisk drift i henhold til nasjonale- og kommunale målsettinger.
- Det skal etableres randsoner som kan redusere avrenning av næringsstoffer fra dyrka mark og bidra til biologisk mangfold mot vassdrag.
- Bynært landbruk stimuleres i tråd med statlige og kommunale styringsdokumenter. Aktuelle tiltak kan være dugnadsbasert andelslandbruk, parselhager, besøksgårder og skolehager.

5.7 Kulturlandskap og kulturminner

Alle kulturminner skal bevares og skjøttes som en viktig del av miljøet og for forståelsen av den historiske utviklingen. Det åpne landskapet skal, sammen med bebyggelse, danne en helhet i kulturlandskapet.

- Bevaringsverdige kulturminner og kulturmiljøer skal sikres og vedlikeholdes som en del av daglig drift og forvaltning. Restaurering og vedlikehold skal skje etter gjeldende retningslinjer fra antikvarisk myndighet.
- Omgivelsene rundt kulturminnene skal sikres, slik at de bevares i et helhetlig miljø.
- Det skal skje en kontinuerlig registrering av de ulike typer kulturminner.
- Alle uregistrerte kulturminner som oppfattes som bevaringsverdige skal kartfestes og rapporteres til Byantikvaren.
- Kulturlandskapene og bygdemiljøene i Sørkedalen, Maridalen, Rausjøgrenda og Markaplassene med bygninger, hustufter, rydningsrøyser, steingjerder, gamle ferdselsårer, tidligere dyrket mark, slåttemark og hagemark skal bevares og vedlikeholdes. Det skal fokuseres på historieformidling.
- Gamle ferdselsårer, ski- og idrettsanlegg med kulturhistorisk verdi bør vurderes for vern. Anleggene kan vurderes restaurert, og miljøet rundt kan skjøttes på en måte som framhever kulturhistoriske verdier.
- Tekniske kulturminner med høy kulturhistorisk verdi, som for eksempel dammer, fløtningsanlegg, spor etter kullmiler og bergverksdrift, skal bevares. Tekniske anlegg av nyere dato, som har forfalt og ikke kan regnes som kulturminner, vurderes fjernet.

5.8 Plantevernmidler

- Plantevernmidler skal ikke benyttes i skogbehandlingen. Dette gjelder både bladsprøyting og stammebehandling.
- Der det er nødvendig for å hindre spredning av sopp kan det gjennomføres stubbebehandling.
- Plantevernmidler kan benyttes ved pleie av kulturminner og ved bekjempelse av uønskede arter.
- Plantevernmidler kan inntil videre benyttes på fulldyrkede arealer, men ikke på beitemark og kantsoner.

5.9 Anlegg, vedlikehold og drift

5.9.1 Skogsbilveier og traktorveier

- Skogsveiene og traktorveiene vedlikeholdes for å sikre en trygg og allsidige ferdsel.

5.9.2 Stier

- Stiene skal ryddes og vedlikeholdes regelmessig.
- På mye brukte stier kan det tillates gangbaner over myr og våte partier, og det kan legges broer over bekker. På spesielt mye brukte stier med store slitasjeskader kan andre tiltak, som f.eks. steinsetting, vurderes.

5.9.3 Skiløyper, skileik og lysløyper

- Det skal søkes lagt til rette for et variert og mest mulig sammenhengende tilbud av preparerte og upreparerte løyper.
- Der det er praktisk mulig, skal det prepareres skiløyper som knytter Marka til turveiene i byen.
- Skiløyper som prepareres maskinelt bør ryddes eller kvistes i tilstrekkelig bredde slik at snø kommer ned i løypa. Samtidig skal det vektlegges å skape variasjon og opplevelse, ved å variere ryddebredden, ved å sette igjen enkeltrær og ved vegetasjonsskjøtsel langs løypa.
- Stubber og steiner kan fjernes og traséene kan planeres.
- Planering av skiløyper skal skje i samråd med markaorganisasjonene.
- Skiløyper og skileikområder skal vedlikeholdes regelmessig og prepareres etter behov.
- Lysløyper i randsonen til Marka bør ha grusdekke for helårsbruk og bør ha bæreevne for maskinelt vedlikehold. Lysløypene skal vedlikeholdes regelmessig og prepareres slik at de tilfredsstiller de ulike brukergruppenes behov.

5.9.4 Skianlegg

- Det skal etableres godt opparbeidede anlegg for idrett, trening og lek.
- Snøproduksjon ved skianlegg skal foregå iht. reguleringsplan.
- Skianlegg prepareres etter behov gjennom hele vintersesongen.
- Det skal foregå årlig sommervedlikehold av areal og utstyr.
- Skianleggene skal driftes i godt samarbeid med idrettslagene gjennom egne driftsavtaler.
- Der flere idrettslag ønsker å bruke samme anlegg, skal det etableres et brukerråd for fordeling av kostnader, dugnadsarbeid og treningstider.
- Skianlegg skal opparbeides slik at de også har verdi for friluftsliv og idrett utenom vintersesongen.

5.9.5 Gang- og sykkelveier

- Gang-/sykkelveier langs offentlige veier bygges med gjeldende standard. Gang-/sykkelstier i Marka kan bygges med varierende bredde og bærekraft. Linjeføring og lokal tilpasning skal vektlegges.

5.9.6 Sportsstuer, varmestuer og kiosker

- Sportsstuene skal være tilgjengelige for rullestolbrukere og ha HC-toalett.
- Området omkring bygningene skal forvaltes med sikte på å skape gode oppholds muligheter og et naturlig skogsmiljø.
- Området omkring bygningene skal til enhver tid være ryddig og velstelt.
- Kommunen kan gi tillatelse til kiosksalg på offentlige badeplasser.
- Kommunen kan vurdere nye serveringssteder i Marka, samt vurdere søknader om utvidet åpningstid på kommunens sportsstuer.

5.9.7 Gårder, plasser, boliger og skogshusvær

- Den faste bosettingen i kommuneskogene bør opprettholdes og styrkes der dette er mulig og forenlig med andre interesser.

- Ved nybygging, restaurering og vedlikehold av gårder, plasser, boliger, hytter og skogshusvær mv. i kommuneskogene, skal det legges vekt på lokal byggeskikk og fargesetting.
- Områdene omkring bygninger i kommuneskogen skal til enhver tid være ryddig og velstelt.

5.9.8 Kommunale hytter

- Oslo kommunes hytter i Marka skal leies ut til frivillige organisasjoner, skoler, bydeler m.fl. til allmenntilretteleggende formål. Leietakerne forplikter seg til å vedlikeholde bygningene.
- Hyttene tillates ikke gjerdet inn og det er fri ferdsel omkring hyttene.
- Området omkring bygningene skal til enhver tid være ryddig og velstelt.

5.9.9 Utfartsparkeringsplasser, offentlig kommunikasjonsstilbud

- På utfartsparkeringsplassene skal et antall parkeringsplasser reserveres og skiltes for forflytningshemmede. Ladestasjoner for elbiler bør monteres.
- Utfartsparkeringsplassene bør belyses.
- Utfartsparkeringsplassene skal brøytes etter behov.
- Vinterparkeringsplasser kan anlegges på steder der det er et spesielt behov vinterstid.
- Kollektivtilbud som buss, bane og trikk til sentrale utfartsområder bør styrkes.
- Det bør legges til rette for lett adkomst til innfallsportene for syklist, og sykkelparkering ved innfallsporter.

5.9.10 Badeplasser

- De offentlige badeplassene skal til enhver tid være ryddige og velstelte.
- Ved mer fjerntliggende skogsvann som benyttes til bading, skal det i skogbehandlingen tas sikte på å bevare områdets naturlige preg, samtidig som det foretas en forsiktig rydding på naturlige oppholdsområder.
- Badebrygger kan legges ut på skogsvann ved sportsstuer eller langs veier.

5.9.11 Kraftlinjer

- Totalrydding av skogen i kraftlinjebeltet skal unngås.
- Det forutsettes et nært samarbeid mellom linjeeier og kommunen om behandling av skogen i linjetraséen. Skogen i og utenfor ryddebeltet skal skjøttes på en slik måte at virkningen av linjen avdempes mest mulig.
- Linjetraseer kan vurderes tilrettelagt som aktivitetsområder til for eksempel sykling.

5.9.12 Rasteplasser, teltplasser og permanente ildsteder

- Det skal legges til rette for rasting og telting på egnede steder.
- Det bør være tilgjengelige toalett ved populære utfartssteder.
- Rasteplasser, teltplasser og permanente ildsteder skal pleies og ryddes regelmessig.

5.9.13 Voller/løkker

- Voller og løkker skal holdes åpne.
- Gresset skal slåes en eller flere ganger i løpet av sommeren.
- Stenger for ballspill mv. kan settes opp på egnede steder.

5.9.14 Toaletter

- Toalettanlegg skal være tilgjengelige for funksjonshemmede.
- Toalettene skal vedlikeholdes og rengjøres regelmessig.
- Det skal arbeides for å bedre toalettforholdene i Marka.

5.10 Ferdsel, arrangement og brukerinteresser

Enhver kan ferdes fritt til fots, på ski eller med sykkel i Oslo kommunes skoger. All ferdsel skal foregå hensynsfullt, aktsomt og skal ikke være til ulempe for andre brukere eller påføre miljøet skade.

5.10.1 Ferdsel

- Sykling er tillatt på stier og grusveier. Elsykler tillates på veier, men ikke på stier.
- Det er ikke tillatt å gå til fots, ri eller sykle i de preparerte sporene i skiløyper.
- Det er tillatt å ri på sti og vei i kommunens skogseiendommer i Oslo kommune, men det er ikke tillatt å ri utenom sti og vei.
- Ulike brukergrupper må ta hensyn til hverandre. Det er spesielt viktig at syklist og ridende viser hensyn når de møter gående, og at syklist og ridende er hensynsfulle overfor hverandre. Syklist oppfordres til å følge sykkelveireglene som er utarbeidet av ulike sykkel- og friluftslivsorganisasjoner.

5.10.2 Arrangement

Oslo kommune ønsker å legge til rette for at det gjennomføres idretts- og friluftslivsarrangementer i Marka. Det er viktig å legge til rette for at byens befolkning kan være aktive og oppleve rekreasjon i Oslo kommunes skoger. Samtidig er det viktig at både det enkelte arrangement og summen av alle arrangementer i liten grad forringer natur og menneskers naturopplevelse. Kommunen skal samarbeide med arrangører slik at aktivitetene etter både en konkret og samlet vurdering, belaster felles interesser i minst mulig grad.

- I henhold til gjeldene lovverk og nasjonale samarbeidsavtaler vil det ikke kreves søknad for mindre og lokale arrangementer som vurderes å ikke medføre vesentlige belastninger for naturen eller andre. Ved søknad kan kommunen gi tillatelse til større arrangementer. Oslo kommune vil ha en dialog med organisasjoner som gjennomfører idretts-, kultur og friluftslivsarrangementer i Marka for å påse at arrangementene i minst mulig grad virker belastende på øvrig friluftsliv, dyreliv og vegetasjon.
- Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til offentlige arrangementer som kulturarrangementer, interne møter, arrangementer for frivillige organisasjoner, skoler m.fl. og til hundestellinger med videre på spesielt utvalgte steder.
- Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til film- og TV-produksjoner.
- Det gis ikke tillatelse til politiske møter/arrangementer eller stands.
- Bruk av høyttaler på arrangement i kommuneskogene krever spesifikk tillatelse fra kommunen, som fastsetter betingelsene for en eventuell tillatelse.
- Enhver arrangør og bruker av Oslo kommunes skoger er ansvarlig for å rydde opp etter seg.
- Søknadsskjema for søknad om arrangement i Marka skal til enhver tid finnes tilgjengelig på kommunens nettsider.

5.10.3 Motorferdsel i utmark og vassdrag

Motorisert ferdsel i utmark er ikke tillatt iht. markaloven, med visse unntak som er spesifisert i loven. Kommunen behandler søknader om unntak fra ferdselsforbudet. Kommunen er representert både som myndighetsutøver og grunneier i slike saker.

5.10.4 Motorisert ferdsel på Oslo kommunes skogsbilveier

Kommunen kan innvilge kjøretillatelse til:

- Ansatte som er knyttet til driften av Oslo kommunes skoger, tjenestemenn i kommunale

- og statlige etater som har tjenesteoppdrag innen skogområdene, bestyrere av
- serveringssteder, fastboende, besøk til fastboende, foreninger som er overlatt spesielle oppdrag i forbindelse med driften av kommuneskogene, tømmer- og anleggstransporter og forretninger som har varetransport til fastboende og serveringssteder.
 - I spesielle tilfelle kan det gis kjøretillatelse til hytteeiere for transport av reparasjonsmaterialer og større varetransporter.
 - I sommertiden unntatt på lørdager, søndager og helligdager, kan det gis kjøretillatelse til turer for foreninger som tilbyr sosiale tjenester, eldreforeninger mv.
 - Nødetatene skal i tjeneste ha fri adgang til kjøring på kommunens skogsveier.
 - Kjøring og parkering på kommunale skogsveier på lørdager, søndager og helligdager er normalt ikke tillatt mellom kl. 10.00 og 17.00. I tråd med kommunens klart uttalte ønske om å bedre eldre og funksjonshemmedes muligheter til å få oppleve Marka vil en fortsatt praktisere følgende regler:
 - Kjøretillatelse for grupper til kommunens sportsstuer i barmarkstiden.
 - Funksjonshemmede i integrerte grupper, skoleklasser mv. får kjøretillatelse for å kunne delta i gruppens/klassens markaaktiviteter.
 - Funksjonshemmede med bil som har parkeringsdispensasjon får tillatelse til å kjøre til nærmere avtalte steder og parkere alle dager uten tidsbegrensning.
 - Funksjonshemmede som er avhengig av privatbil kan innvilges kjøretillatelse for enkeltturer i barmarksperioden mandag-fredag.
 - Det kan gis kjøretillatelse til spesielle arrangementer i Marka.
 - Alle kjøretillatelser gis på betingelse av at hastigheten ikke skal overskride 30 km/t. Det er viktig for rekreasjonsverdien av områdene at bilkjøring på skogsveiene holdes på et lavt nivå.

5.10.5 Camping, telting, bålbrekking

- Camping/telting er ikke tillatt på offentlige friarealer og offentlige badeplasser. I tillegg er det generelt campingforbud i nedbørsfeltene til byens drikkevannskilder.
- Telting for øvrig er tillatt i henhold til friluftslovens bestemmelser, med de begrensninger som følger av særskilt lov eller forskrift.
- Overnatting i privatbiler, bobiler eller campingvogner på utfartsparkeringsplasser og andre områder ved offentlig vei begrenses så langt lover og forskrifter muliggjør.
- Det er forbudt å gjøre opp ild i skog og mark fra 15. april til 15. september. Godkjente ildsteder er unntatt forbudet.
- Det er tillatt å benytte kokeapparat og grill med ben i forbudstiden.

5.10.6 Forsvaret, nettselskaper, teleselskaper m.fl.

- Forholdene skal legges til rette for at forsvaret, nettselskapene, teleselskapene og andre kan få utført sine samfunnspålagte oppgaver på en måte som i minst mulig grad kommer i konflikt med friluftslivs- og naturverninteressene.
- For tekniske inngrep som kraftlinjer, telestasjoner, offentlige veier mv. må det velges løsninger som medfører minst mulig skadevirkninger.
- Etter søknad gis det tillatelse til midlertidige militærøvelser i Oslo kommunes skoger. Det forutsettes at øvelsene gjennomføres slik at konflikt med andre interesser i størst mulig grad unngås.
- Avtaler om permanente, militære øvingsområder skal behandles som egne saker.

5.11 Informasjon, reklame og salg

5.11.1 Informasjon

Som ledd i arbeidet med å gjøre befolkningen kjent med kommunens tilbud og tjenester i kommuneskogene, samt stimulere til økt bruk av Oslo kommunes skoger, gjennomføres

informasjonstiltak i form av brosjyrer, internettsider, annonser, pressemeldinger, befaringer, møter og løpende kontakt med media.

- Kommunen skal stimulere til økt interesse for naturen, naturvern, friluftsliv og idrett.
- Kommunen skal være publikumsorientert og åpen. Oppdatert informasjon om kommunens tilbud og tjenester skal være tilgjengelig på internett.
- Kommunen skal samarbeide nært med de frivillige organisasjonene.
- Kommunen skal fremme friluftslivet gjennom målrettet og samordnet informasjonsvirksomhet. Opplysningsarbeidet for et opplevelsesorientert og lite ressurskrevende friluftsliv skal styrkes.
- Kommunen skal gjennom utadrettede tiltak medvirke til at brukerne tar vare på Marka i et langsiktig perspektiv.

5.11.2 Skilting

- Merking og skilting i Oslo kommunes skoger skal gjennomføres i henhold til Oslo kommunes til enhver tid gjeldende mål- og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger.
- Oppsetting av plakater på Oslo kommunes skogeiendommer er ikke tillatt.
- Kommunen kan sette opp skilt innenfor skogområdene når dette er nødvendig for å informere om regler for sikring av drikkevann, fare i forbindelse med vassdragsanlegg, regler for hundehold, brannrisiko m.m.
- Ved viktige kulturminner kan det settes opp opplysningsskilt.
- Frivillige organisasjoner kan benytte sitt navn/emblem på skilt de er gitt tillatelse til å sette opp.

5.11.3 Reklame

- Det er ikke tillatt med reklame på Oslo kommunes skogeiendommer.
- Ved gjennomføring av arrangementer kan kommunen tillate enkelte former for reklame mens arrangementet pågår, herunder: startnummer-reklame, reklame på maskiner og utstyr og reklame i arenaene (som hoppbakker, slalåmbakker, langrennsarenaer og samlingsplass for friluftsliv og idrettsarrangement mv.). Reklame som benyttes skal ha forhåndsgodkjennelse fra kommunen.
- Innenfor de større idrettsarenaer i kommuneskogenes randsone kan kommunen tillate permanente reklameoppsett. Det skal i hvert anlegg opprettes egen avtale.

5.11.4 Organisasjonsaktivitet

- Frivillige organisasjoner som har sitt arbeid eller sine aktiviteter i Marka, kan etter søknad gis tillatelse til å opprette stands ved innfallsportene og ved sportsstuene i kommuneskogene.

5.11.5 Midlertidig salg

- Salg av drikke mv. tillates på samlingsplass for idrettsarrangement mv. når salgsstedet plasseres slik at salget ikke konkurrerer med eksisterende sportsstuer, varmestuer eller kiosker.
- Det kan gis tillatelse til salg fra permanent eller mobilt utsalgssted.

5.12 Undervisning og forskning

- Aktuelle universitets- og høyskolemiljøer inviteres til å gjennomføre forskningsprosjekter som:
 - angår leve- og vekstvilkår for flora og fauna i Oslo kommunes skoger.
 - gir innsikt i friluftslivets og idrettens kår, utvikling og interesser.

- bidrar til bedre forvaltning og skjøtsel av verdiene i skogmiljøet i kommuneskogene.
- sikrer skogen og Marka som sentral rekreasjonskilde for befolkningen.
- For å stimulere til økt kunnskap om kommunens skog-, jord-, natur- og friluftslivsressurser kan skoler og barnehager gis undervisningsmessig bistand.
- Kommunen kan gi skoler og barnehager tillatelse til å etablere baser for undervisning og arbeidstrening, når dette ikke kommer i konflikt med allmenne friluftslivs- eller naturvern- eller drikkevannsinteresser.
- Kommunen skal ta i mot faglige besøk og studiebesøk fra inn- og utland og legge forholdene best mulig til rette for dem som ønsker å drive studier og forskning i kommuneskogene. Kommunen skal tilrettelegge for at de frivillige organisasjonene kan bruke Marka til undervisning.

5.13 Samarbeid med frivillige organisasjoner

- Kommunen skal samarbeide med de frivillige markaorganisasjonene og andre frivillige organisasjoner som representerer brukerne av Oslos skoger.. I den forbindelse skal det inviteres til årlige kontakt- og samarbeidsmøter og befaringer for å informere om aktuelle saker og planer. Spesielle saker av felles interesse skal drøftes med sikte på en god og effektiv saksbehandling og finne fram til løsninger som kan samle bredest mulig tilslutning.
- Kommunen, ved Bymiljøetaten, skal gi organisasjonene informasjon om følgende type planarbeid:
 - Reguleringsplaner: Informasjon om oppstart av reguleringsarbeid.
 - Byggesøknader: Kopi av byggesøknader sendes organisasjonene.
 - Årsplaner og arbeidsplaner.
 - Hogstplaner: Årlige hogst- og arbeidsplaner.
 - Kommunale planer (kommuneplaner, sektorplaner): Status og prosesser.

6. Flerbruksplan

- På grunnlag av vedtatte mål og retningslinjer for Oslo kommunes skoger, skal det utarbeides periodiske flerbruksplaner. Flerbruksplanene skal normalt ajourføres hvert 10. år.
- Flerbruksplanen skal bl.a. inneholde forslag til:
 - Hogstkvantum i perioden
 - Program for hogst og skogbehandling
 - Plan for veier som er viktig for skogsdrift
 - Planer for vedlikehold og videreutvikling av løyper, stier og sykkelveier
 - Områder for administrativt vern
 - Tiltak for å redusere konflikter mellom ulike brukergrupper i Marka

Før flerbruksplanen fremmes for politisk behandling, skal den fremlegges interesserte parter til uttalelse.

Vedlegg:	
<u>1.</u>	Målsettings- og flerbruksutvalget
<u>2.</u>	Høringsuttalelser til utkast til nye mål og retningslinjer for Oslo kommunes skoger
<u>3.</u>	Drikkevannsområder med restriksjoner i Oslo kommunes skoger

<u>4.</u>	Begrepsforklaringer.
<u>5.</u>	Kart over Oslo kommunes skoger med inntegnet kommunegrense.